

Ekskursionen ”Hundsemyre i Kultur og Natur”

Søndag den 4. august havde Naturhistorisk Forening for Bornholm og Danmarks Naturfredningsforening Bornholm inviteret **Marianne og Josva Kleist** til at fortælle om Hundsemyres historie i ”Kultur og Natur” samt lede en tur rundt i det store moselandskab.

Glædeligt mange mennesker havde taget imod invitationen, og da turen startede, var mere end 25 naturhistorisk interesserede samlet omkring lederne.

Indledningsvis kunne Josva Kleist fortælle, at vandet i slutningen af den sidste istid kort efter isens afsmeltning stod højere i landskabet end i dag, og alt, hvad der ligger under nutidens kote 10 meter var dækket af vand – Den baltiske Issø.

I tiden derefter og frem til i dag er landet hævet i forhold til havet til det niveau, det har i dag, og det har bl.a. resulteret i et strøg af tidligere strandlaguner, der med tiden er blevet til moser, og som kan følges fra Nexø Myr over Hundsemyre og videre til Myren SV for Snogebæk samt myrene og tidligere vådområder ved Dueodde og længere vestpå. I dag ligger vandspejlet i Hundsemyre 1,5 meter over daglig vandstand, og dybden er på det højeste 1,3 meter.

Ekskursionslederne introducerer turen

Turen foretages ”med uret” rundt om mosen

Ekskursionslederne bosatte sig i området i 1974, det år Danmarks Naturfredningsforening havde begæret rejst en fredning over området og som blev afsluttet ved en kendelse af 22. marts 1977. Den kom til at omfatte ca. 92 hektar, hvoraf godt 40 hektar var sø og mose, og 23 lodsejere var berørt af denne fredning.

Ekskursionen formede sig som en tur mosen rundt, og på strategiske steder, hvor det var muligt at samle deltagerne op, gjorde man stop, hvor der kunne fortælles om kulturen og naturen på stedet. Til det havde Marianne Kleist udarbejdet en checkliste på 60 forskellige blomsterplanter, der kunne krydses af efter præsentationen.

Første stop var den bådplads, der ligger umiddelbart ved P-pladsen. Her har en af lodsejerne fortsat sin jolle liggende, men selvom det tidligere fiskeri efter især ål nærmest er helt hørt op, kan man fortsat sejle sig en tur i mosen.

På den videre tur i mosens NØ-hjørne, der var domineret af Rødel, Fuglekirsebær, Pil og Birk havde man flere steder fine kig ud på de hvide træer, der er dækket af skarvenes ekskrementer, og selv om det ikke var nogen ornitologisk ekskursion var det muligt både at se skarver og et større antal grågæs i og under disse hvidkalkede træer.

På turen kan der kigges ud til de hvide skarvetræer Skarver og gæs dominerer fuglelivet i mosen

En forholdsvis ny gravet sø til områdets padder var omgivet af graner og i baggrunden skovfyr, og bl.a. var den vokseplads for Alm. Fredløs og den giftige Gifttyde.

Områdets fyrretræer var gamle og plantet i sin tid, da man i slutningen af 1800-tallet forsøgte at dæmme op for Sandflugten i dette hjørne af Bornholm.

Man nåede ud over en grøft til den vej, der i tidligere tider førte fra Snogebæk og forbi mosen for at fortsætte videre mod vest til den nuværende Kannikegårdsvej vest for mosen. I dag er den afløst af den nye vej længere mod syd, og bruges udelukkende som en del af stinettet.

Ved fugletårnet fortælles om den tidligere vej

En flok Bramgæs fouragerer på majsmarken

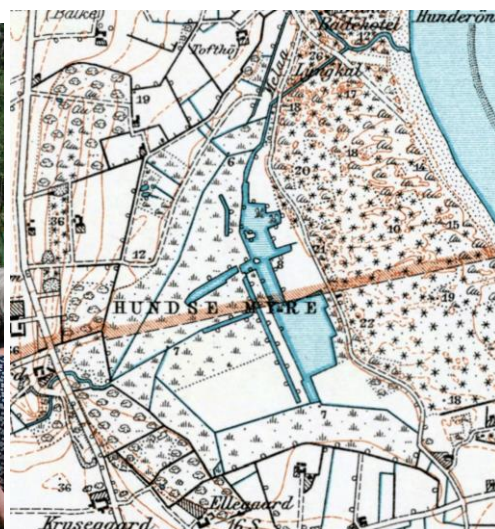
Det er også ved denne vej, der er bygget et fugletårn, hvorfra man har en vid udsigt over mosens hvidkalkede træer med reder af skarv.

Vejen løb i gennem "Ellet", som er det skovområde, der naturligt forekom i mosens SV-lige hjørne, og som i historien har lagt navne til Ellegade, Ellegård, Ellely og Ellebo.

På dette sted gennemgik ekskursionslederne historien om tørvegravningen i området. Den var startet på et tidspunkt før 1800-tallet, og i 1875 blev der indkøbt en "stikkemaskine", der blev brugt frem til 1. Verdenskrig.

I Ellet fortælles historien om tørvegravningen

Hundsemyre mellem de to verdenskrige

Under denne krig blev der hentet 800 tons tørvejord i mosen, men arbejdet intensiveredes og under 2. Verdenskrig blev det til 50.000 tons!

200 mand var beskæftiget med tørvegravningen, som for det meste foregik med håndkraft ved stabling af den udskårne tørv på jorden til tørring og senere i stakke.

I dag står endnu en maskine fra den tid godt overgroet i mosens vestside.

Floraen i denne del af mosen er omfattende, og der blev set Hjortetrøst, Gærdesnerle, Skov-Angelik og Hyldebladet Baldrian samt adskillige sommerfugle, især Tidsselfugl.

Mosen er mod vest afgrænset af et stengærde, der dog er fjernet ud for Hullegård. Sandsynligvis er stenene i sin tid blevet slået til paksten og brugt som underlag i jernbaneanlæg og veje.

Netop på dette højere landskab vest for mosen har man registreret flere bebyggelser fra stenalderen, bl.a. af den tidligere ejer af Ellegård, og Danmarks Dronning har aflagt besøg i området.

I mosens NV-lige hjørne fortaltes endnu mere om grøftesystemer og veje, og man kom på den videre tur til et lavt område, "Gæslingelandet", hvor de mange grågæs-gæslinger har fourageret og som i den grad var dækket af den røde Kattehale.

Veje og grøfter fortæller kulturhistorie

Ekskursionsdeltagerne i et "rødt hav" af Kattehale

Det er en plante, der har nogle helt specielt indrettede blomster med såkaldt "trimorf heterostyli". Det er sådan, at der findes tre forskelligt udformede planter med blomster, der har tre forskellige længder af grifler og støvdragere således, at selvbestøvning forhindres.

Melåens løb er om sommeren nærmest ikke eksisterende på grund af den omfattende tilmudring af mosen, og turen mosen rundt sluttede på den losseplads, Bodilsker sognekommune i 1960'erne havde i mosens Nord-hjørne ud for hønsriet Poultry Farm og som i dag manifesterer sig i en yppig vækst af den kvælstofelskende Stor Nælde, Kæmpe-Bjørneklo og Japansk Pileurt.

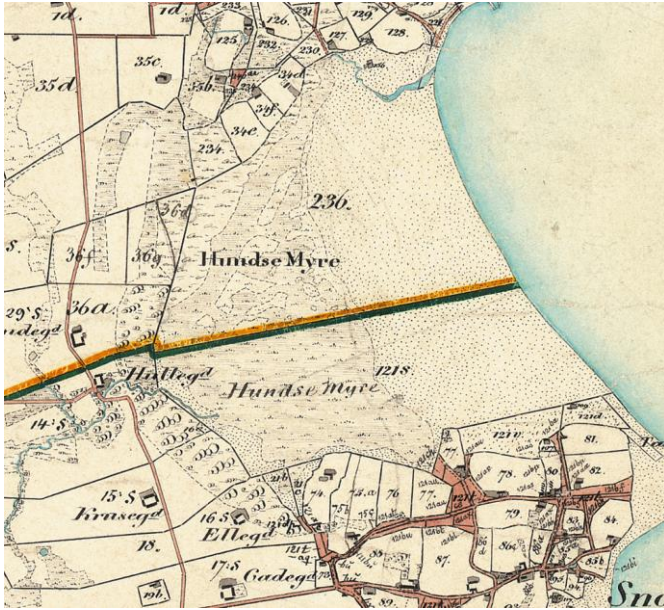
Kæmpe-Bjørneklo – en kulturledsager!

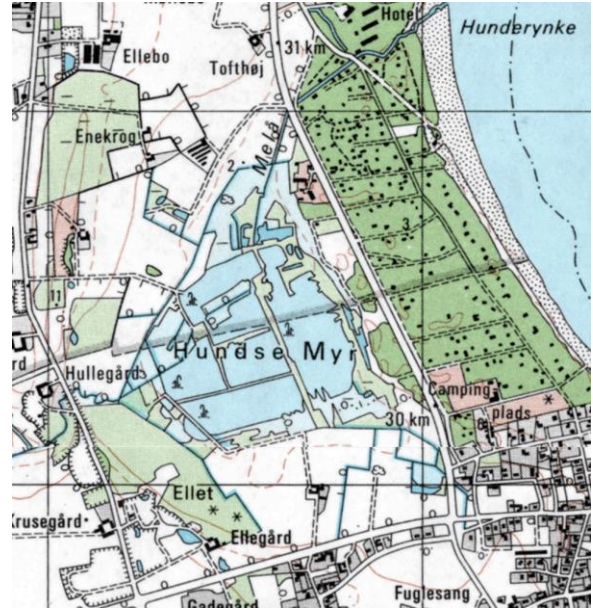
Japansk Pileurt – ligeledes en kulturledsager.

Alle tre arter som et resultat af den kulturpåvirkning, vi mennesker har haft i dette naturlandskab, der startede som havbund og som senere udviklede sig til søbund, sump og mose, ja nærmest højmoser med karakterplanten Sphagnum, der siden blev udnyttet til brændsel med det resultat, at vi igen fik etableret en sø i området, om end en noget mindre end den, der herskede i tiden efter Istiden.

En gennemgang af naturen og kulturen i dette lidt hengemte hjørne af Bornholm, der så flot blev gennemgået af Josva og Marianne Kleist. Tak for det!

Hundsemyre i 1860,erne

Hundsemyr i 1960,erne

Tak til Marianne og Josva Kleist for en spændende indføring i områdets natur- og kulturhistorie